

Asia: VN/16344/2020

Lausuntopyyntö lakiluonnoksesta luottotietolain muuttamiseksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja lausuu kantanaan seuraavaa.

EK ei kannata esityksen antamista tällaisessa muodossa. EK ehdottaa esityksen muokkaamista esimerkiksi jäljempänä esitettävällä tavalla.

1. Yleistä

Luottotietolain mukaisten maksuhäiriömerkintöjen merkitys elinkeinoelämän näkökulmasta on antaa tietoa sopimuksen tekemiseen liittyvien luottoriskien arvioimiseen. Tällaista riskiarviota joudutaan tekemään hyvinkin monenlaisissa asiayhteyksissä, kuten esimerkiksi pankin myöntäessä luottoa kuluttajalle, käyttöesineen tuottajan myydessä tuotteita jälleenmyyjälle ja yrityksen vuokratessa toimitilaa toiselle yritykselle. Osassa tilanteista yrityksellä on tarve selvittää sopimukseen liittyviä riskejä tarkemmin esimerkiksi voidakseen arvioida sitä, millaisia riskejä tuotteen myyminen laskulla sisältää ja paljonko tavaroita uskaltaa myydä luotolla. Mikäli riski on suuri, voidaan kaupanteon edellytyksenä vaatia maksua ennen tavarantoimitusta tai vaatia vakuuden asettamista ennen toimitusta.

Elinkeinoelämän näkökulmasta luottotietojen keskeinen merkitys on antaa tietoa harkinnan tekemiseen siitä, millaisia riskejä sopimussuhteeseen sisältyy ja antaa yritykselle näin mahdollisuus arvioida, tekeekö se sopimuksen asiakkaan kanssa ja jos kyllä, millaisilla ehdoilla. Luottotietolain mukaiset tiedot antavat tärkeää tietoa erilaisten sopimusten riskien arvioimiseksi. EK toteaa, että lähtökohtaisesti mahdollisuus arvioida riskiä näkyy myös taloudellisesta sopimuksen hinnasta, jos yritys ei saa riittäviä tietoja riskin arvioimiseen, joutuu yritys hinnoittelemaan riskin sisälle, mikä voi

monissa tilanteissa nostaa hintaa tai johtaa siihen, ettei yritys uskalla myydä palvelua ilman saatavansa turvaamista esimerkiksi vakuudella. Luottotietolain mukaisten tietojen keskeinen merkitys on antaa tietoja riskien arvioimiseen, jotta yritykset voivat arvioida sopimukseen sisältyvää luottoriskiä riittävillä keinoilla.

Lakiluonnoksessa kuvataan, että sen laatimisen taustalla on eduskunnan hyväksymä lausuma, jossa on edellytetty maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan lyhentämistä. EK ymmärtää lausuman taustalla olevan poliittisen tavoitteen auttaa maksuhäiriömerkinnän saaneiden yritysten ja kuluttajien tilannetta. Käytössä olevan luottotiedon supistaminen ei välttämättä johda maksuhäiriömerkinnän omaavien yritysten ja kuluttajien aseman suoraan parantumiseen, vaan se voi vaikuttaa jopa nykyisin maksuhäiriömerkinnän saaneiden yritysten ja kuluttajien asemaan heikentävästi, koska yritykset joutuisivat muuttamaan luottoriskiarviointitapojaan ja monessa tilanteessa se voisi johtaa siihen, että palvelua ei myytäisi.

EK ymmärtää kuitenkin sinänsä poliittisen tavoitteen pyrkiä lyhentämään maksuhäiriömerkinnän ajallista vaikutusta. EK ehdottaa jäljempänä harkittavaksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan lyhentämistä jollain vaihtoehtoisella tavalla, joka pienentäisi vaikutuksia mahdollisuuksiin tehdä riskiarviointeja.

2. Arvioita lausunnoilla olevaan ehdotukseen liittyvistä vaikutuksista

EK arvioi, että luottotietolain mukaisten luottotietojen supistaminen vaikuttaisi siihen, että luotonannossa jouduttaisiin etsimään uusia tapoja arvioida luottopäätöksen tekemistä. Kiinnitämme huomiota siihen, että maksuhäiriömerkinnät kuvaavat jossain määrin luottoriskiä myös tulevaisuudessa, esimerkiksi Suomen Asiakastiedon tilastojen mukaan aiemman maksuhäiriömerkinnän saaneilla henkilöillä on merkittävästi suurempi riski uusien maksuhäiriömerkintöjen saamiseen. Mikäli luottoriskin arvioimiseen on käytössä nykyistä vähemmän tietoa, johtaa tämä todennäköisesti luotonannon riskien nousuun ja sitä kautta luoton hinnannousuun asiakkaille. Myös muut sopimuskustannukset saattavat nousta joissain tilanteissa, kun yritys joutuu tekemään asiakkaan tilanteesta kattavampaa arviointia. Jossain tilanteissa tämä saattaa johtaa myös siihen, että osa asiakkaista saa hylkäävän luottopäätöksen suppeampien luottotietomerkintöjen vuoksi, vaikka nykyisin luotto voitaisiin myöntää.

EK arvioi, että yrityksille tehtävässä luotonannossa luottotiedot ovat erilaisessa roolissa kuin kuluttajille myönnettävien luottojen arvioinnissa. Yritysluotonannossa merkittävässä roolissa on luottotietojen lisäksi selvitys yrityksen taloudellisesta tilanteesta asiakirjojen perusteella. EK kiinnittää huomiota, että erityisesti uusien yritysten kohdalla asiakirjaselvitystä yrityksen aiemmasta toiminnasta ei ole käytettävissä niin paljon, mikä voi vaikuttaa erityisesti uusien yritysten luotonantoon.

EK kiinnittää huomiota myös siihen, että esitetty malli voi johtaa velan maksamiseen velalla, jolloin ylivelkaantuminen voi pahentua tätä kautta.

EK kiinnittää huomiota myös siihen, että yritykset arvioivat monesti asiakkaaseen liittyvää luottoriskiä arvioidessaan, voiko tavaroita tai palvelua myydä laskulla tai luottokauppana muuten. Luottotietojen supistaminen saattaisi johtaa nykyistä enemmän ennakkomaksujen tai vakuuksien vaatimiseen.

Yksi merkittävä luottotietolain mukaisten luottotietojen käyttötarkoituksista on vuokralaisen luottokelpoisuuden arviointi. Erityisesti asuinhuoneiston vuokrauksessa luottotiedoilla on merkittävä rooli. EK pitää keskeisenä arvioida, mikä vaikutus luottotietojen supistamisella on vuokra-asunnon saamisessa. Arviomme mukaan tämä tulee johtamaan jossain määrin siihen, että vuokravakuuksia vaaditaan täysimääräisemmin, tarkempaa selvitystä vuokralaisen tulotiedoista tai suosituksia aiemmilta vuokranantajilta maksukyvyistä. EK kiinnittää huomiota siihen, että vuokra-asunnon saamisella on yleisesti laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Yleisten asuntopoliittisten näkökulmien lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että vuokra-asunnon saamisella on merkitystä siinä, voiko ihminen ottaa vastaan työtä muulta kuin kotipaikkakunnaltaan. Pidämme tärkeänä, että muutos ei heikennä mahdollisuuksia muuttaa uudelle paikkakunnalle työn perässä.

Käsityksemme mukaan luottotietoja pyydetään vakiintuneesti myös liikehuoneiston vuokrausta varten. Kuten yleisemmin luotonmyöntämistä koskien, on liikehuoneiston vuokrauksessa usein yrityksen taloustilannetta osoittavalla asiakirjaselvityksellä merkittävä rooli. Luottotietoreportilla voi olla kuitenkin merkittävä rooli monissa tilanteissa.

3. Luottotietolain mukaisten maksuhäiriömerkintöjen mahdollinen lyhentäminen tulisi tehdä positiivisen luottotietorekisterin käyttöönoton yhteydessä

Nyt puheena oleva maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan lyhentäminen on ollut alun perin tarkoitus tehdä samassa yhteydessä, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön. EK katsoo, että tämä lähtökohta olisi edelleen perusteltu, jotta luottotietosäätely tulisi arvioiduksi kokonaisuutena.

EK esittää, että mahdollinen maksuhäiriömerkintöjen säilytysajan lyhentäminen tapahtuisi vasta samassa yhteydessä, kun positiivinen luottotietorekisteri otetaan käyttöön.

4. Toissijaisesti maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja tulee lyhentää maltillisemmin

Mikäli luottotietolain mukaisten maksuhäiriömerkintöjen lyhentämistä päätetään kuitenkin edistää jo aiemmin, EK ehdottaa harkittavaksi sitä, että luottotietolain mukaisten maksuhäiriömerkintöjen säilytysaika lyhennettäisiin maltillisemmin. Nyt ehdotettua maltillisempi säilytysaikojen lyhentäminen pienentäisi edellä mainittuja ongelmia, kun luottotiedot olisivat ehdotettua laajemmin käytettävissä. EK:n näkemyksen mukaan tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi seuraavilla tavoilla.

Ensimmäisenä vaihtoehtona EK ehdottaa nykymuotoisen luottotietolain muuttamista siten, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaika olisi nykyisen kahden vuoden sijaan vuosi ja säilytysaikana tulleiden uusien merkintöjen tuoma pidennys poistettaisiin. Tällainen malli turvaisi riittävän laajojen tietojen käytettävissä olon ja toisaalta lyhentäisi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikaa huomattavasti nykyisestä. Tällainen malli olisi myös velallisen kannalta selkeämpi, kun merkinnän kesto olisi aina selkeästi yksi vuosi.

Toisena vaihtoehtona ehdotamme harkittavaksi mallia, jossa maksuhäiriömerkintä voisi poistua 1 kuukauden kuluessa saatavan suorittamisesta, mikäli henkilöllä on vain 1 maksuhäiriömerkintä. Mikäli merkintöjä on useampi, poistuisivat merkinnät 12 kuukauden kuluessa siitä, kun kaikki kyseisellä hetkellä avoinna olleet saatavat on maksettu. Mikäli 12 kuukauden aikana tulisi uusia merkintöjä, katsottaisiin niiden säilytysajat aiemmista merkinnöistä riippumattomana asiana. Joka tapauksessa merkinnät tulisi poistaa 18 kuukauden kuluessa merkinnän tallentamisesta. Tällaisten elementtien varaan rakentuva malli voisi arviomme mukaan toisaalta toteuttaa tavoitetta saada lyhennettyä maksuhäiriömerkinnän kestoja tilanteessa, kun saatava on maksettu, mutta tällainen porrastus auttaisi luottoriskien hallinnassa.

EK esittää, että mikäli esitys joka tapauksessa päätetään antaa, jatkovalmistelussa arvioitaisiin vielä tarkemmin erilaisia vaihtoehtoja nyt ehdotetulle sääntelylle.

Kunnioitettavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola

johtaja

Koskentausta Lauri
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Lainsäädäntö ja hallinto / Koskentausta
Lauri